

Dějepisná olympiáda

Dějepisná olympiáda 55. ročník

Dvě strany téhož příběhu:

Jak muž a žena kráčeli dějinami – spolu, proti sobě i vedle sebe

Okresní kolo – zadání I. kategorie
(základní škola a nižší ročníky víceletých gymnázií)

Jméno a příjmení	
Body celkem	

Důležité upozornění:

1) U každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za úkol, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat 65 bodů.

2) Úspěšný řešitel musí získat 60 % všech bodů, tj. 39 bodů z celkového počtu 65 bodů.

1. Pozorně si přečti, co o sobě říká chlapec na snímku.

Říkají mi Janek Tlustý a narodil jsem se léta Páně šestnáctistého druhého v Příbrami. Jsem studentem pražské univerzity.

O kterých významných ženách jsem mohl slyšet nebo číst?

Za zcela správné řešení získáš 4 body. Pokud se v řešení objeví jedna chyba, získáš 2 body. Při dvou a více chybách se body neudělují.

A) Marie Terezie	D) Anežka Česká
B) Kateřina II. Veliká	E) Johanka z Arku
C) abatyše Mlada	F) Alžběta I.

2. Pozorně si přečti, co o sobě říká žena na snímku.

Jmenuji se Kateřina a narodila jsem se roku 1904 v Hradci Králové. V loňském roce vystřídal Gustáva Husáka v čele státu prezident Václav Havel. O kterých významných ženách jsem mohl slyšet nebo číst **ve své době**?

Za zcela správné řešení získáš 4 body. Pokud se v řešení objeví jedna chyba, získáš 2 body. Při dvou a více chybách se body neudělují.

- A) Ženy na našem území získaly možnost podstoupit potrat ze zdravotních důvodů.
- B) První žena na světě se v zahraničí stala ministerskou předsedkyní.
- C) První žena se stala rektorkou Univerzity Karlovy.
- D) Mohla jsem se zúčastnit prvních československých parlamentních voleb jako volička.
- E) Mohla jsem se potkat s Františkou Plamínkovou.
- F) Zažila jsem poslední rakouskou císařovnu Zitu.

4

3. Následující úlohy ověřují, zda dokážeš rozpoznat historickou osobnost na základě nepřímých indicií.

Za správnou odpověď získáš 1 bod.

3.1 Na obrázku je žena ze starého českého šlechtického rodu, která působila jako dvorní dáma u habsburského dvora.

Vyberte z možností její správné jméno:

- a) Žofie Chotková
- b) Marie Amálie Kinská
- c) Anna Marie-Schwarzenbergová

1

3.2 Uved'te ke každému pojmu jednou větou, jak souvisel s životem této ženy.

Za každou správnou odpověď získáš 2 body.

a) Konopiště

b) František Josef I.

c) Sarajevo

6

3.3 Tato žena uzavřela se svým partnerem tzv. morganatické manželství. Víš, co to znamená?

Za správnou odpověď získáš 1 bod.

- a) Manželství uzavřené z politických důvodů mezi dvěma panovnickými rody.
- b) Manželství, ve kterém jeden z manželů pochází z nižšího společenského postavení a nemá nárok na tituly ani dědictví druhého.
- c) Manželství uzavřené pouze na omezenou dobu.

1

4. Následující úlohy ověřují, zda dokážeš rozpoznat popsanou událost na základě nepřímých indicií.

Za každou správnou odpověď získáš 1 bod.

Šárka seděla tiše u cesty, svázaná, jako by patřila k obvyklému obrazu poražené ženy. Ale i tento obraz byl součástí promyšleného pohybu. Když se Ctirad sklonil blíž, proces už byl v běhu a nešlo ho zastavit.

4.1 Jakou událost text zachycuje?

- a) dívčí válku
- b) Libušin soud
- c) luckou válku

4.2 Výše uvedený příběh je součástí:

- a) starých českých pověstí
- b) antických bájí
- c) biblických příběhů

4.3 Víš, respektive dokážeš z ukázky odhadnout, jaká byla skutečná motivace Šárčina jednání?

- a) chtěla s Ctíradem utéct a založit s ním rodinu
- b) chtěla Ctírada zmást a následně nechat zabít
- c) chtěla Ctírada uspat a okrást
- d) chtěla Ctírada přesvědčit, aby se pomstil ženám, které ji svázaly

3	
---	--

5. Urči na základě nepřímých indicií správný pojem.

Za správnou odpověď získáš 1 bod.

Ženy začaly zůstat déle u stolu, když se mluvilo o důležitých věcech. Ptaly se tam, kde se dříve očekávalo mlčení, a někdy odpověděly jinak, než se slušelo. Nešlo o hlasitý vzdor, ale o pomalé narušování hranic, které se dlouho zdály neměnné. Postupně vstupovaly do oblastí, kam dříve nepatřily, a učily se pracovat se slovy i rozhodnutími, která jim byla odepírána.

Zdroj: autorský text

Která z možností charakterizuje obsah textu nejvýstižnějším způsobem?

- a) emancipace žen
- b) boj za práva dělnic a pracujících
- c) konzervativní návrat k tradičním rolím žen

1	
---	--

6. Urči na základě nepřímých indicií správný pojem a zodpověz navazující otázku.

Za každou správnou odpověď získáš 1 bod.

Byl přítomen dřív, než se o něm začalo mluvit. Ne jako zákon, ale jako soubor zvyklostí, které se opakovaly tak dlouho, až působily samozřejmě. Otec mluvil první, synové se učili jeho tón a dcery jeho ticho. Role byly rozdělené dřív, než si je někdo mohl vybrat.

Zdroj: autorský text

6.1 Jak se označuje systém, který je v textu popisován?

- a) matriarchát
- b) patriarchát
- c) dominát

6.2 Jak autor v textu popsaný systém hodnotí?

- a) jako přirozený a správný
- b) jako nerovný a problematický
- c) jako ideální uspořádání společnosti

2	
---	--

7. Na základě tabulky urči, zda je výrok pravdivý, či nikoliv.

Za každou správnou odpověď získáš 1 bod.

Stát	Rok uzákonění volebního práva žen
Československo	1920
Čína	1947
Francie	1944
Indie	1950
Nový Zéland	1893
Portugalsko	1931
Rusko	1917
Švýcarsko	1971
Velká Británie	1928

- a) V Číně bylo volební právo žen uzákoněno ještě před druhou světovou válkou. **ANO/NE**
- b) Československo patřilo mezi státy, ve kterých bylo volební právo žen uzákoněno poměrně krátce po skončení 1. světové války. **ANO/NE**
- c) V Rusku bylo volební právo žen uzákoněno v souvislosti se svržením carského režimu. **ANO/NE**
- d) Nový Zéland svým uzákoněním volebního práva pro ženy předběhl celý svět. **ANO/NE**
- e) Švýcarsko uzákonilo volební právo žen až po vzniku Evropské unie. **ANO/NE**

8. V každém oddílu vyber jedno nesprávné tvrzení.

Za každou správnou odpověď získáš 2 body.

5

8.1 O Miladě Horákové je známo, že byla v roce 1950 odsouzena v politickém procesu k trestu smrti. Co neplatí o jejím předchozím životě?

- a) Patřila mezi české feministky.
- b) Jako jedna z prvních českých žen vystudovala práva.
- c) Aktivně se zapojila do protinacistického odboje a za druhé světové války byla vězněna
- d) Patřila k agrární straně a podporovala politiku komunistické strany po roce 1945.

8.2 Role žen a mužů se v Evropě během tzv. studené války proměňovaly, avšak tyto změny se v lecčems v západní Evropě oproti takzvanému východnímu bloku lišily.

Vyberte tvrzení, které není fakticky správné:

- a) V západních zemích získaly ženy již v 60. letech 20. století prakticky ve všech profesích stejné platové ohodnocení jako muži.
- b) Ve státech východního bloku se povinnost pracovat vztahovala i na ženy, takže zaměstnanost žen zde byla vyšší než v západních zemích.
- c) V západních zemích získává v 2. polovině 20. století na vlivu nová vlna feministického hnutí upozorňující na skryté podoby nerovností
- d) Komunistické režimy hlásaly rovnost žen a mužů, ale skutečné postavení žen zůstávalo například kvůli péči o domácnost problematické.

4

9.1 Prohlédni si obálku ženského časopisu NS-Frauen Warte (Ženská stráž) z roku 1937 a zodpověz otázky níže.

Za správnou odpověď získáš 2 body.

Co nelze pouze na základě tohoto pramene vyvodit o dějinách Německa?

- a) existenci nacistického časopisu pro ženy
- b) představy nacistů o společenské roli mužů a žen
- c) podoby nacistické propagandy
- d) účinnost nacistické propagandy

Zdroj: 1937/1938 NS Frauen-Warte (weebly.com)

2

9.2 Prohlédni si obrázek a zodpověz otázky níže.

Za správnou odpověď získáš 2 body.

Jaká společenská role je v reklamě přisuzována muži a jaká ženě?

- a) žena zvládne vynalézat bez mužské pomoci
- b) muž je vynálezce a majitel, žena je přitažlivá tvář produktu
- c) u muže je důležitá fyzická síla, u ženy její krása
- d) žena i muž musí v reklamě dobře vypadat

Reklamní plakát, okolo 1900.

2

10. Ostravské Muzeum a galerie Mlejn se věnuje především historii ostravských mlýnů, ale má ve svých sbírkách soubor domácích mlýnků rozličných druhů. Takové mlýnky se připevňovaly k desce stolu nebo kuchyňské desce a mohlo se doma umlít téměř cokoli. Zejména vaše babičky si takové mlýnky určitě pamatují, byly totiž běžnou součástí domácností a jejich používání bylo v každodenním životě nejčastěji spojováno s ženskou prací v domácnosti. V této úloze představujeme jeden z domácích mlýnků z jejich sbírek, ale potřebujeme, abys rozhodl/a, který z muzejních popisů patří právě k tomuto domácímu mlýnku.

Za správné přiřazení popisu k obrázku mlýnku můžeš získat až 3 body.

a) Mlýnek na pšenici Ideal P. C. č. 9, výrobce Porkert, Skuhrov nad Bělou, na nožce nápis AMERIC. SYSTEM, rok výroby 1925, celolitinový s dřevěným madlem.

b) Mlýnek Ideal P. C. č. 9 bez určení účelu použití, výrobce Porkert, Skuhrov nad Bělou, na nožce nápis AMERIC. SYSTEM, rok výroby 1925, celolitinový s dřevěným madlem.

c) Mlýnek na maso Ideal P. C. č. 9, výrobce Porkert, Skuhrov nad Bělou, na nožce nápis AMERIC. SYSTEM, rok výroby 1925, celolitinový s dřevěným madlem.

3	
---	--

11.1 Které z uvedených módních prvků by byly ve veřejném prostoru a v běžné společnosti považovány za vyloženě nevhodné?

Za správný výběr možnosti/i získáš 2 body.

a) kalhoty

b) křiklavě nalakované nehty

c) kratší účesy

d) minisukně

2	
---	--

11.2 Které z vyobrazených módních trendů by byly pro muže v meziválečném Československu považovány za vyložené nevhodné?

Za správný výběr možnosti/i získáš 2 body.

a) upravený knír

c) dlouhé vlasy

b) výrazné šperky

d) klobouky

2	
---	--

11.3 Které tvrzení nejlépe vystihuje rozdíl mezi změnami v ženské a mužské módě meziválečné doby?

Za správnou odpověď získáš 2 body.

- a) U žen i mužů docházelo ke stejným změnám ze stejných důvodů.
- b) Ženská móda se měnila výrazněji, zatímco mužská spíše upevňovala tradiční ideál.
- c) Mužská móda se měnila rychleji než ženská.

2

12. Přečti si ukázkou a odpověz na otázky.

Anna Bayerová se narodila 4. listopadu 1853 u Mělníka. Na podzim roku 1875 se zapsala na lékařskou fakultu v Curychu. V dubnu 1877 se přesunula do Bernu. 30. listopadu 1881 ve 28 letech získala doktorský diplom. Po získání diplomu se v Baden Badenu věnovala léčbě plicních onemocnění. Poté se vrátila do Švýcarska, kde si otevřela soukromou praxi v Bernu, jelikož v Čechách nebyl její diplom uznán jako platný. Její možnosti zde limitovaly předsudky lékařské obce, podle kterých žena nebyla způsobilá vykonávat lékařskou profesi. Roku 1889 Ženský výrobní spolek český společně s dalšími třiceti ženskými spolky petici žádal o to, aby jí byla praxe povolena, avšak bez úspěchu.

Roku 1891 se stala první státní lékařkou v Rakousku-Uhersku, jelikož vláda hledala lékařky pro muslimské ženy, které nesměly být ošetřovány muži. Po roce stráveném v balkánské části říše se na dalších 8 let vrátila do Švýcarska. Kromě soukromé praxe v Bernu vedla také ústav pro dívky nemocné tuberkulózou a věnovala se též osvětové činnosti, vedla kurzy první pomoci a vyučovala zdravotní vědu na dívčích školách.

Roku 1900 se z rodinných důvodů vrátila do Čech. Lékařskou praxi zde ale provozovat nemohla. Musela by opět složit všechny zkoušky, maturitou počínaje, což odmítala vzhledem k tomu, že v té době již byla vystudovaná lékařka. Po roce tak opět odjela do Švýcarska. Roku 1909 se vrátila do Čech. Opět nemohla najít zaměstnání, a tak se živila jako soukromá učitelka němčiny. Od roku 1911 vyučovala zdravotní vědu na městské dívčí průmyslové škole. Psala také články pro Ženské listy a překládala odbornou literaturu. Bayerová se tak vzdala myšlenek na vlastní lékařskou praxi v Čechách a věnovala se výuce. V roce 1913 podala žádost o povolení lékařské praxe na ministerstvo vnitra. O rok později jí bylo konečně vyhověno. V té době už jí bylo šedesát let. Zemřela v lednu 1924.

https://albina.ff.cuni.cz/index.php/Anna_Bayerov%C3%A1

Otázky k úloze:

Za každou správnou odpověď získáš 2 body.

12.1 Proč musela Anna Bayerová odejít studovat mimo české země?

12.2 Kde získala poprvé možnost pracovat jako lékařka na území Rakouska-Uherska a proč se tak stalo?

12.3 Co nejlépe vystihuje význam skutečnosti, že Anna Bayerová získala povolení k lékařské praxi až v šedesáti letech?

- a) Ukazuje to, že lékařská profese byla v této době silně regulována a nové povolení bylo udělováno jen výjimečně.
- b) Ukazuje to, že vzdělané ženy narážely na dlouhodobé předsudky a institucionální překážky při uplatnění ve svém oboru.
- c) Souvisí to především s tím, že se po většinu života věnovala jiným profesím než medicíně.
- d) Naznačuje to, že lékařská profese byla určena spíše starším a zkušenějším osobám.

12.4 O jaké zemi se v textu hovoří v souvislosti s *balkánskou částí říše* a jak se tato země stala součástí rakouské říše?

- a) Jedná se o Srbsko, které bylo Rakouskem dobyto 1848.
- b) Jedná se o Bulharsko, které bylo Rakousku převedeno od Uherska v rámci rakousko-uherského vyrovnání 1867.
- c) Jedná o Bosnu okupovanou rakousko-uherskou armádou z rozhodnutí Berlínského kongresu 1878.
- d) Jedná se o Turecko dobyté Rakouskem na Osmanské říši 1905.

13. Prohlédni si pozorně obrázek, přečti si průvodní text a odpověz na otázky.

Za každou správnou odpověď získáš 1 bod.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Průvodní text:

Tato soudobá ilustrace znázorňuje jednu z konkrétních událostí francouzských dějin. Pro celou událost se vžil název *Ženský pochod na Versailles*, který započal hned ráno na městské tržnici kvůli problémům s cenami a zásobováním, a skončil prakticky až u francouzského krále, kdy se podařilo vpadnout do jeho sídla. Tato událost je ve Francii považována za téměř stejně důležitou jako dobytí Bastily, ke kterému došlo o přibližně tři měsíce dříve. Celé akce se samozřejmě účastnili také muži, ale obrovské, několikatisícové zapojení žen vstoupilo do dějin.

Otázky

13.1 Kdy započal *Ženský pochod na Versailles*? (měsíc a rok)

13.2 Který francouzský král sídlil v době tohoto pochodu na svém sídle ve Versailles?

13.3 Které tvrzení nejlépe vystihuje postavení žen během revoluce?

- a) ženy měly stejná politická práva jako muži
- b) ženy byly z revoluce zcela vyloučeny
- c) ženy se aktivně účastnily revoluce, ale neměly občanská práva jako muži
- d) ženy byly během revoluce omezeny jen na pomocné, například zásobovací práce

13.4 Který z následujících pojmů nejlépe vystihuje historický význam této události?

- a) symbol absolutismu
- b) kontrarevoluce
- c) sociální protest
- d) restaurace monarchie

4	
---	--

14. Přečti si ukázkou ze života Marie Terezie a odpověz na otázky

Marie Terezie se narodila roku 1717 císaři Karlu VI. Habsburskému. Protože se jejím rodičům nenarodil syn, který by se dožil dospělosti, rozhodlo se o jejím nástupnictví na základě pragmatické sankce z roku 1713, která umožňovala dědění i po ženské linii. Marie Terezie se tak stala dědičkou habsburské monarchie.

Na trůn nastoupila roku 1740. Její nástup zpochybnilly některé státy, především Bavorsko, Sasko, Španělsko a Francie, ke kterým se připojilo také Prusko. Naopak Velká Británie, Nizozemsko, papež, Benátky a Sardinie Pragmatickou sankci uznaly a Marii Terezii podporovaly.

Dne 25. června 1741 byla Marie Terezie korunována uherskou královnou v Bratislavě. V letech 1740–1763 probíhaly války o rakouské dědictví, v jejichž průběhu se jí podařilo upevnit svou moc. Roku 1743 se nechala korunovat také českou královnou, jako jediná žena v českých dějinách.

<https://www.narodnipokladnice.cz/numismaticke-novinky/179-marie-terezie-jedina-ceska-kralovna;>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Marie_Terezie (text byl pro potřeby úlohy zkrácen)

Rozhodni, zda jsou následující tvrzení pravdivá.

Za každou správnou odpověď získáš 1 bod.

- a) Pragmatická sankce bylo nařízení, které zajišťovalo nástupnictví i v ženské linii.
- b) Mezi země, které nepřijaly císařovo rozhodnutí o dědictví trůnu, nepatřily Sardinie a Benátky. (ano = nepatřily; ne = patřily)
- c) Marie Terezie se nikdy nenechala korunovat uherskou královnou (ano = nenechala; ne = nechala)

ANO/NE

ANO/NE

ANO/NE

3	
---	--

15. Pro úspěšné splnění zadání si nejprve pozorně přečti výchozí text.**Výchozí text: *Z frontového deníčku na Dukle****11. 9. 1944*

Jsme v lese, kolem nás samozřejmě létají miny. Sedím stále v díře u rádia. Po cestě se nepřetržitě zpředu vracejí naši ranění – je jich strašně moc. Na ošetřovně jsou z toho zoufalí. Zemřela Mrázková, včera těžce raněná, takové rozumné, hezké děvče. A mě prý už na štábu také pochovali. Zatracení Němci, drží se zuby nehty. Pro útok je tu těžký terén, samé kopce a lesy. Jsme tu v jakémsi koridoru, střílejí na nás ze všech stran.

22. 9. 1944

Bože, to byla noc – na tu nikdy nezapomenu. Naši vyrazili kupředu a my jsme se přemístili. Noc trávíme v lese. Bloudíme. Frontové nebe celé v záblescích, v jediné rudé záři; neustále se ozývají výstřely, při kterých se člověku svírá dech. Jezdili jsme sem a tam a navazovali spojení. K ránu jsme konečně na místě, v úplně pusté a zničené vesnici Teodorówce. Každou chvíli nás ostřelují, a co je nejprotivnější – z vaňuší, šestihlavňových minometů. Člověk na frontě jenom poslouchá zvuky, které mu zní nad hlavou. Kousek od nás vybuchly miny – co bude dál?

28. 9. 1944

Ráno jsme dojeli pod svah kopce, před vísku Tyljavu, dočista rozbitou. A sotva jsme přijeli, křápla mina a za ní druhá. Létají nad námi jedna za druhou. Měli jsme štěstí, že nás to nevzalo po cestě; stále to sem Němci hází. Je tu těžké kopat kryty – samý kámen, tvrdá zem...

15.1 Rozhodni, které z následujících tvrzení nejlépe odpovídá výchozímu textu.

Vyber variantu, která situaci popisuje nejpresnějším způsobem. Za správnou odpověď získáš až 4 body.

a) Autorem frontového deníčku byl radista – muž, příslušník 1. československého armádního sboru, protože při karpatsko-dukelské operaci byli na frontu nasazeni zkušení vojáci – muži s bojovými zkušenostmi z 1. světové války – a ženy sloužily v čs. armádním sboru výhradně ve zdravotní službě v týlu. Smrt vojínky Libuše Mrázkové zmiňuje, protože se jednalo o zcela ojedinělou ženskou oběť.

b) Autorkou frontového deníčku byla radistka – žena, příslušnice 1. československého armádního sboru, protože při karpatsko-dukelské operaci sloužily ženy v čs. armádním sboru nejen jako zdravotnice, ale také jako spojovatelky, radistky, a dokonce i v dělostřelectvu. Smrt vojínky Libuše Mrázkové zmiňuje, protože se jednalo také o spojovatelku, kterou znala.

c) Autorkou frontového deníčku byla radistka – žena, příslušnice 1. československého armádního sboru, protože při karpatsko-dukelské operaci sloužily ženy v čs. armádním sboru nejen jako zdravotnice, ale také jako spojovatelky, radistky, které v úkrytu u „rádia“ zajišťovaly informační spojení. Všichni muži byli nasazeni v boji. Smrt vojínky Libuše Mrázkové zmiňuje, protože taková oběť v úkrytu v týlu byla zcela výjimečná.

15.2 Rozhodni, o který typ zdroje historického poznání se v případě výchozího textu jedná.

Vyber variantu, která situaci popisuje nejpřesnějším způsobem. Za správnou odpověď získáš až 2 body.

- a) „Z frontového deníčku“ je dílo krásné literatury, protože deník je literární žánr.
- b) „Z frontového deníčku“ je sekundární (druhotný) zdroj, protože nepopisuje jen dění na frontě, ale i pocity a myšlenky tvůrce.
- c) „Z frontového deníčku“ je primární zdroj (historický pramen), protože vznikl přímo při popisované události a v přímé reakci na ni.

2	
---	--